

Nota van B&W

Portefeuille mr. J.J.H. Pop
Auteur Dhr. M. van der Plas
Telefoon 5114196
E-mail: mplas@haarlem.nl
PD/DV Reg.nr. BB/BZ/2006/91
GEEN bijlagen kopiëren
B & W-vergadering van 12 juni 2006

Onderwerp

Evaluatie gemeenteraadsverkiezing 2006

Bestuurlijke context

Verhoging van betrokkenheid van kiezers bij het plaatselijk bestuur is een belangrijk thema. Bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezing springen hierover een tweetal opkomstbevorderende maatregelen in het oog, namelijk het project SWS, stemmen in een willekeurig stembureau, en de deelname aan de StemWijzer, waartoe raad en commissie ABZ hadden besloten.

Met de stempas stemmen in een stembureau naar keuze, een extra stembureau bij het NS station voor de treinreiziger, een stemadvies opvragen via de StemWijzer, allemaal maatregelen die aansloegen bij de kiezer en de organisatie.

Landelijk zal het project SWS en de invloed ervan op het opkomstpercentage nog door de minister worden afgesloten met een evaluatie.

In 2007 staat vervolgens een wijziging van de Kieswet op stapel om bij de verkiezing van de Tweede Kamer en Provinciale Staten de stempas definitief in te voeren.

De StemWijzer was een succes en is in verhouding met andere vergelijkbaar grote steden als Haarlem veel geraadpleegd. Onderzoek van de universiteit van Tilburg heeft uitgewezen dat de drie belangrijkste effecten van de StemWijzer zijn: het vergroten van de politieke kennis, de politieke betrokkenheid en beïnvloeding van het stemgedrag. De StemWijzer voorziet in een reële behoefte, wat blijkt uit de grote hoeveelheid stemadviezen die zijn afgegeven.

Commissieparagraaf:

Terugkoppeling van de resultaten van het project SWS en de StemWijzer in vervolg op raads- en commissiebesluiten tot deelname hieraan.

B&W-besluit:

1. Het college stelt de evaluatie van de gemeenteraadsverkiezing 2006 vast.
2. Het besluit heeft geen financiële consequenties.
3. De betrokkenen ontvangen daags na besluitvorming informatie over dit besluit
4. De commissie Bestuur ontvangt het besluit van het college ter informatie

Evaluatie gemeenteraadsverkiezing 2006

1. Inleiding

Verhoging van betrokkenheid van kiezers bij het plaatselijk bestuur is een belangrijk thema. Om de opkomst te bevorderen zijn er twee nieuwe initiatieven ontplooid. De Gemeenteraad heeft besloten mee te doen aan het project “stemmen in een willekeurig stembureau” (SWS) en in overleg met de commissie Algemene en Bestuurlijke Zaken (ABZ) is besloten mee te doen aan de “Stemwijzer” (CIE/2005/857, Raadsbesluit van 19 oktober 2005.)

De organisatie van de gemeenteraadsverkiezing 2006 is verlopen conform het protocol. Deze evaluatie zoomt daarom in op beide nieuwe initiatieven.

2. Stemmen in een willekeurig stembureau

a) Gevolgen voor de opkomst

Vooruitlopende op de Kieswetwijziging heeft de minister voor Bestuurlijke vernieuwing en Koninkrijksrelaties, de heer A. Pechtold de gemeenten uitgenodigd voor de gemeenteraadsverkiezing 2006 mee te doen aan het project SWS. De Raad heeft hier positief op besloten. Als gevolg daarvan hebben alle kiezers een stempas ontvangen, waarmee zij op een stembureau naar keuze hun stem konden uitbrengen. Op verzoek van de commissie ABZ is ook een extra stembureau ingericht bij het NS station met het idee dat het aantrekkelijk is voor treinreizigers op het station meteen hun stem uit te kunnen brengen. De stempas maakte dat zonder meer mogelijk. De minister zal landelijk de gevolgen van het project SWS op de opkomst evalueren. In de volgende overzichten staan de resultaten van Haarlem.

De gevolgen van deze maatregelen op de opkomst van 2006 t.o.v. 2002 zijn als volgt.

	Opgeroepen	Aantal opgekomen	Ander stembedistrict
2006	115.878	63.668	8.34%
2002	116.535	60.194	+/- 4% ¹

Aantal opgekomen kiezers stembureau NS station in relatie tot overige stembureaus

Gemiddeld per stembureau	NS station	Mediaan ²	Hoogste	Laagste
841	765	857	1443	195

b) Communicatie

Informatie over SWS is opgenomen in folders, op de achterkant van de huis-aan-huis verspreide kandidatenlijst en in advertenties in de Stadskrant. De pers is geïnformeerd en gewezen op de plaatsing van een extra stemlokaal. Radio en Tv Noord Holland heeft een speciaal item over het SWS en het extra stemlokaal gemaakt, één dag voor de verkiezingen en ook in de lokale bladen is hiervoor aandacht geweest. 4.000 flyers over het extra stemlokaal zijn in 4 rondes tijdens de spits bij het station uitgedeeld.

c) Algemene indruk

Het project SWS heeft voordelen gebracht. Dankzij de stempas was er minder gedoe bij de stemlokalen, het machtigen ging gemakkelijker en de stembureauleden hebben aangegeven dat het makkelijker werken is. De inspanning voor het neerzetten van een extra stembureau bij het NS station werd beloond met een opkomst die slechts iets onder het gemiddelde per stembureau lag. Het extra stembureau voorzag daarmee in een duidelijke behoefte onder de treinreizende kiezers.

d) Financiële paragraaf

De dekking voor de kosten van deelname aan het project SWS is in de begroting Verkiezingen 2006 opgenomen. De extra kosten voor het project zijn in de tabel inzichtelijk gemaakt. De tabel geeft een

¹ Het aantal gebruikte kiezerspassen voor het stemmen in een ander stembedistrict is niet in de statistieken van de verschillende verkiezingen opgenomen. Het vermelde percentage kiezerspassen van de gemeenteraadsverkiezing 2002 is een schatting.

² Het stembureau dat qua opkomst het dichtst bij het gemiddelde opkomstcijfer per stembureau zat.

positief beeld. Daar waar mogelijk zijn activiteiten voor SWS opgenomen in de reguliere verkiezingswerkzaamheden, wat de kosten heeft gedrukt. De loonkosten voor extra inzet van personeel voor dit project zijn als p.m. post opgenomen. Wij verwachten dat de extra kosten voor SWS binnen de begroting Verkiezingen 2006 gedekt zullen zijn.

Begroting en werkelijk project SWS

Kosten	Begroot		Werkelijk	
	Inkomsten	Uitgaven	Inkomsten	Uitgaven
Vergoeding van het Ministerie	€ 11.000		€ 11.700	
Extra kosten i.v.m. aanschaf stempas		€ 3.300		€ 1.722
Kosten i.v.m. instructieavonden		€ 500		€ 465
Extra kosten i.v.m. communicatietraject		€ 7.200		€ 1200
Extra projecturen, loonkosten		n.b.		pm
Extra loonkosten in reguliere werkzaamheden		n.b.		pm
Kosten extra stemlokaal NS station		n.b.		€3.111
Totaal inkomsten en uitgaven	€ 11.000	€ 11.000	€ 11.700	€ 6.498

2. Deelname aan de StemWijzer

De commissie ABZ verzocht als extra impuls voor opkomstbevordering, het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP) opdracht te geven voor Haarlem een stemwijzer te maken. De deelnemende politieke partijen hebben in samenwerking tijdens een workshop met het IPP hun thema's en verkiezingsprogramma's beschikbaar gesteld. Het IPP heeft daar een door de partijen goedgekeurde lijst met stellingen van gemaakt voor de StemWijzer. Deze workshop blijkt een essentiële stap bij aanvang van het maken van de stemwijzer te zijn. Het is van groot belang dat de deelnemende politieke partijen zich goed kunnen voorbereiden of gelegenheid krijgen om hun huiswerk te doen. Zo kunnen partijen goed beslagen ten ijs komen, ontstaat er een goede basis en vertrouwen. Hieraan zullen IPP en Griffie bij de volgende gemeenteraadsverkiezing meer aandacht besteden. De StemWijzer is in een officieel moment met de burgemeester "online" gegaan in de Stadsbibliotheek op het Doelenplein.

Iedereen kon de stemwijzer gratis raadplegen in alle vestigingen van de Openbare Bibliotheek, in de Publiekshal of via www.haarlem.nl. De lokale StemWijzer is onder de aandacht van de kiezers gebracht met posters, een persbericht en advertenties in de stadskrant. De StemWijzer blijkt in een reële behoefte te voorzien. In Haarlem zijn 30.000 stemadviezen verstrekt. Opmerkelijk is dat op de dag van de verkiezingen 10.000 stemadviezen zijn verstrekt. Dat bleek landelijk ook het geval te zijn. Het grootste aantal stemadviezen is bij de deelnemende gemeenten op 7 maart gegeven.

Landelijk heeft 26,82 % van de kiesgerechtigden gebruik gemaakt van de stemwijzer, wat leidde tot een opkomstbevordering van 0,5 %. In de gemeenten die een StemWijzer hadden leidde dit tot een opkomstbevordering van 1,8 %.

Het uitgangspunt van het IPP dat de StemWijzer er is voor de kiezers en niet voor de campagne komt terug in de resultaten van het onderzoek dat door de universiteit van Tilburg onder de gebruikers van de StemWijzer 2006 is gedaan. De drie belangrijkste effecten zijn: het vergroten van de politieke kennis (60%), politieke betrokkenheid (45%) en beïnvloeding van het stemgedrag (52%).